

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра цивільного, господарського і фінансового права

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«АЛЬТЕРНАТИВНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма / спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – вибіркова

Рік набору – 2019, 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» для студентів другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 21 с.

Розробник:

Губанова Ольга Валеріївна, асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права, кандидат юридичних наук

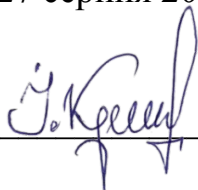
Гарант освітньої програми

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського і фінансового права (протокол № 1 від 11.09.2019 р).

Дата оновлення – 27 серпня 2020 року
(протокол № 1 засідання кафедри цивільного, господарського і фінансового права від 27 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____

Криницький І.Є.

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсягі структура навчальної дисципліни.....	8
5. Теми лекційних і практичних занять.....	9
5.1. Теми лекційних занять.....	9
5.2. Теми практичних занять.....	9
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	10
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» підготовки магістрів зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Освітньо-професійна програма «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й	Рік підготовки: 1-й
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 120		2-й	2-й
		Лекції	Лекції
		18 год.	2 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		22 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		80 год.	114 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5,0		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

Метою навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» є забезпечення фундаментальної теоретичної підготовки та формування практичних навичок застосування альтернативних способів при вирішенні приватно-правових спорів; одержання випускниками навичок систематичного самостійного навчання (самоосвіти) як виду безперервної освіти у галузі юридичної практики.

Навчальна дисципліна «Альтернативний розгляд цивільних справ» входить до освітньо-професійної програми за магістерським рівнем вищої освіти і спрямована на формування фахових компетентностей за спеціалізацією в рамках узагальненого об'єкта юридичної практики. Її вивчення сприяє набуттю майбутніми фахівцями знань щодо сутності врегулювання цивільних спорів альтернативними способами; знань національного і міжнародного законодавства з альтернативних способів вирішення правових спорів (АВС).

Завданнями вивчення навчальної дисципліни відповідно до її компоненти знань і дидактичної структури є:

- навчання студентів науково-теоретичним основам правового регулювання вирішення приватно-правових спорів альтернативними способами;
- тлумачення та правильне застосування юридичних норм, що регулюють суспільні відносини у сфері альтернативного вирішення цивільних справ;
- вміння оперувати юридичними поняттями і категоріями у вказаній сфері;

- формування практичних навичок щодо застосування окремих моделей альтернативного вирішення правових спорів у приватно-правовій сфері.

Пререквізити: перш ніж вивчати зазначену навчальну дисципліну, студенти мають опанувати наступні навчальні дисципліни: «Теорія держави і права»; «Цивільне право», «Господарське право», «Цивільний процес», «Господарський процес», «Міжнародне приватне право», «Міжнародний цивільний процес», «Теорія і практика цивільного судочинства», «Актуальні проблеми цивільного права».

Кореквізити: «Приватноправові проблеми діяльності корпорацій», «Міжнародний комерційний арбітраж».

Постреквізити: компетентності, отримані унаслідок опанування зазначеної навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Міжнародне право та національні правові системи», «Судовий розгляд окремих категорій цивільних справ».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті засвоєння навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення цивільних справ» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

Здатність демонструвати знання змісту основних категорій альтернативних способів вирішення цивільних спорів (АВС)

Здатність демонструвати знання правових моделей АВС у світі та Україні

Здатність демонструвати знання тенденцій розвитку світового та вітчизняного механізму вирішення цивільних спорів альтернативними способами

Здатність демонструвати знання правових принципів і основ формування системи АВС в Україні та світі

Здатність демонструвати знання правового статусу суб'єктів АВС

Здатність демонструвати знання з визначення кола повноважень суб'єктів АВС, їх організаційної структури та правового регулювання діяльності.

Здатність демонструвати знання з вирішення цивільних спорів із використанням окремих видів АВС

Здатність визначати здобутки наукової спільноти на шляху дослідження окремих видів АВС з метою їх впровадження до національної системи законодавства та уміти юридично грамотно формулювати дискусійні твердження з проблематики АВС

Здатність розв'язувати складні проблеми, які виникають у правовому регулюванні АВС та висловлювати правові позиції щодо їх удосконалення

Здатність інтегрувати знання, набуті у процесі вивчення альтернативних способів вирішення цивільних спорів та низки інших навчальних дисциплін, й розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних контекстах

Здатність розв'язувати цивільні спори у нових або незнайомих середовищах за допомогою АВС

Здатність самостійно складати проекти процесуальних документів, які використовуються при вирішенні спорів окремими альтернативними способами

Здатність обирати максимально ефективну модель АВС для вирішення юридичного

конфлікту

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність до критичного осмислення суспільних та галузевих процесів та явищ.

ЗК-2. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК-3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-7. Здатність до безперервної самоосвіти та самовдосконалення.

ЗК-8. Здатність до інноваційної діяльності.

ЗК-9. Здатність здійснювати дослідження.

ЗК-11. Здатність спілкуватися на професійні теми із представниками інших професійних груп.

ЗК-12. Здатність до міжособистісного та інтерактивного спілкування.

ЗК-13. Уміння шукати й використовувати різні джерела інформації.

ЗК-14. Навички роботи в комп'ютерних мережах та використання програмних засобів.

ЗК-15. Здатність розробляти та управляти проектами.

Спеціальних компетентностей:

СК-1. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

СК-2. Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати належні способи і процедури їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності.

СК-6. Здатність визначати факти, належні та прийнятні для юридичного аналізу ситуації.

СК-7. Здатність критично оцінювати ефективність представництва та захисту прав та інтересів клієнтів і підвищувати рівень своєї професійної діяльності, включаючи визначення напрямку для підвищення кваліфікації та професійного навчання впродовж життя.

СК-8. Здатність застосовувати інструменти позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

СК-13. Здатність використовувати професійне тлумачення норм права в порівняльному взаємозв'язку щодо норм внутрішньодержавного і міжнародного права.

СК-14. Здатність проведення порівняльно-правових досліджень

СК-15. Здатність доносити до фахівців і нефаківців у сфері права інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації.

СК-17. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та мотивованості.

Програмних результатів навчання:

ПРН-1. Давати кваліфіковану оцінку чинного законодавства і правозастосовної практики з позицій принципів верховенства права та законності.

ПРН-6. Документально оформлювати прийняте рішення по юридичній справі

ПРН-7. Демонструвати здатність генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН-8. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН-10. Самостійно готувати проекти актів правозастосування у різних сферах професійної діяльності

ПРН-12. Здійснювати юридичну кваліфікацію в нестандартних ситуаціях

ПРН-15. Використовувати в професійній діяльності основні методи наукового пізнання.

ПРН-16. Використовувати іноземні юридичні інформаційні ресурси.

ПРН-17. Здійснювати самостійне наукове дослідження з актуальної юридичної тематики із використанням сучасних наукових методів.

ПРН-18. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-правові основи альтернативних способів розгляду цивільних справ.

Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ. Сутність та співвідношення понять «конфлікт», «юридичний конфлікт», «правовий конфлікт» та «правовий спір». Ознаки правового спору. Основні способи (шляхи) вирішення приватно-правового спору. Державне судочинство і альтернативні способи вирішення правових спорів (АВС). Поняття та ознаки АВС. Принципи та класифікація АВС.

Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів. Виникнення та розвиток сучасних моделей АВС. Роль та значення національної конференції імені Р. Паунда, Акту про реформу цивільного судочинства (Civil Justice Reform Act), Акту про альтернативне вирішення спорів у становленні та розвитку АВС. Становлення та розвиток англійської моделі АВС. Роль Ради Європи у впровадженні АВС у країнах Європи. Директиви ЄС у сфері АВС. Особливості моделей АВС у інших країнах (Сінгапур, Швейцарія, Гонконг, Німеччина, Індія, Китай, Казахстан).

Модуль 2. Міжнародний комерційний арбітраж і третейське судочинство.

Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу. Теоретичні та нормативні підходи до визначення поняття «арбітраж». Правове регулювання діяльності МКА. Класифікація видів арбітражу. Міжнародний комерційний арбітраж в системі цивільного судочинства. Переваги та недоліки МКА.

Загальні положення й правничі засади третейського судочинства. Поняття та ознаки, правове регулювання третейського судочинства. Відмінність третейського суду від МКА. Третейські суди в системі цивільного судочинства.

Модуль 3. Медіація та інші альтернативні способи вирішення цивільних справ.

Медіація в системі АВС. Посередництво як альтернативний спосіб вирішення спорів за участю третьої сторони. Підходи до визначення правової природи посередництва як виду АВС, ознаки посередництва. Консиліація та медіація. Правове регулювання медіації у міжнародному праві та за законодавством європейських країн. Види і моделі медіації.

Порядок здійснення медіаційної процедури. Правовий статус медіатора. Принципи медіації. Етапи та стадії медіації. Обставини, які виключають медіацію. Порядок укладення медіаційної угоди. Проблеми правове регулювання медіації в Україні.

Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ. Правова природа переговорів. Змішані способи вирішення спорів: переговори-арбітраж (negotiation-arbitration) або медіація-арбітраж (mediation-arbitration). Інститут

омбудсмена в системі АВС. Методи врегулювання спорів (конфліктів) із застосуванням інтернет-технологій.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Денна форма

№ п/п	Тема	Кількість кредитів ЄКТС	Усього годин	У тому числі		
				лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7

МОДУЛЬ I

1	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	1,0	14	2	2	10
2	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів.		19	2	2	15
Всього годин за модулем			33	4	4	25

МОДУЛЬ II

3	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	1,0	23	4	4	15
4	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.		19	2	2	15
Всього годин за модулем			42	6	6	30

МОДУЛЬ III

5	Медіація в системі АВС.	2,0	9	2	2	5	
6	Порядок здійснення медіаційної процедури		29	4	10	15	
7	Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ		7	2	-	5	
Всього годин за модулем			45	8	12	25	
Всього годин за навчальною дисципліною			4,0	120	18	22	80

Заочна форма

№ п/п	Тема	Кількість кредитів ЄКТС	Усього годин	У тому числі		
				лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7

Модуль I

1	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	1,0		2	-	50
---	--	-----	--	---	---	----

	Всього годин за розділом			2		
Модуль II						
2	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	1,0		-	2	50
	Всього годин за розділом				2	
Модуль III						
3	Медіація в системі ABC.	2,0		2	2	14
	Всього годин за розділом				2	
	Всього годин за навчальною дисципліною	4,0	120	2	4	114

5. Теми лекційних і практичних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Тема навчальної дисципліни	Тема лекцій	Обсяг у годинах	
			Денна	Заочна
1	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	2	2
2	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів.	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів.	2	
3	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	4	
4	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.	2	
5	Медіація в системі ABC.	Медіація в системі ABC.	2	
6	Порядок здійснення медіаційної процедури	Порядок здійснення медіаційної процедури	4	
7	Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ	Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ		
Всього годин			18	2

5.2. Теми практичних занять

№ п/п	Тема навчальної дисципліни	Тема лекцій	Обсяг у годинах	
			Денна	Заочна

1	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	2	
2	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів.	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів.	2	
3	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	4	2
4	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.	2	
5	Медіація в системі АВС.	Медіація в системі АВС.	2	2
6	Порядок здійснення медіаційної процедури	Порядок здійснення медіаційної процедури	10	
7	Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ	Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ		
Всього годин			22	4

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами поточного контролю знань студентів є:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання кейсів, виконання завдань, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. За підсумками практичних занять студент може отримати від 0 до 77 балів;

- протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20;

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на лекційних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування. За підсумками поточного контролю на лекціях студенти можуть отримати від 0 до 3 бали.

Формою підсумкового контролю знань студентів із навчальної дисципліни є залік. Заліковий бал формується шляхом підсумовування кількості балів, отриманих на лекційних і практичних заняттях та балів індивідуальної роботи.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Лекційні заняття	Практичні заняття (поточний контроль)			Самостійна робота	Залік	Підсумкова оцінка знань
	Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3			
max 3	max 14	max 21	max 42	max 20	За результатами занять	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ»

Оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (далі – ПК), індивідуальної роботи і підсумкового контролю знань (далі – ПКЗ).

Оцінювання за всіма результатами контролю протягом навчального року здійснюється шляхом підсумовування результатів разом за 100-бальною шкалою. Завдання ПК оцінюються як підсумок результатів оцінювання роботи здобувача вищої освіти на лекціях та практичних заняттях в діапазоні від 0 до 80 балів. Виконання індивідуальної роботи оцінюється від 0 до 20 балів. Заліковий бал формується шляхом підсумовування кількості балів, отриманих на лекційних і практичних заняттях та балів індивідуальної роботи.

Об'єктом оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за ПК є успішність набуття ними компетентностей, котрі дозволять йому розв'язувати цивільні спори обраною моделлю ABC за результатами практичних занять (від 0 до 77 балів) та систематичність і активність роботи на лекціях (від 0 до 3 балів).

Критеріями оцінювання знань за ПК є успішність освоєння знань та набуття навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність студента засвоювати категоріальний апарат, вміння орієнтуватися у змісті чинних нормативних актів, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладення учбового матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

Кожен логічно завершений блок навчального матеріалу за навчальною дисципліною може бути оцінений викладачем за результатами роботи студентів на практичних заняттях наступним чином: модуль 1 – від 0 до 14 балів; модуль 2 – від 0 до 21 балів; модуль 3 – від 0 до 42 балів.

З метою контролю рівня знань студентів за кожним логічно завершеним блоком навчального матеріалу можуть проводитись контрольні (тестових) завдань, колоквиуми, здійснюватися інші підсумкові заходи контролю за формою, обраною викладачем. Результати цих заходів враховуються викладачем при оцінці роботи студентів на практичних заняттях.

Розрахункова шкала для оцінювання роботи студентів на практичних заняттях:

Кількість балів	Критерії оцінювання
------------------------	----------------------------

7	<p>Систематичне відвідування практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин; відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважних причин; вирішення завдань до кожного практичного завдання; висока активність роботи на практичних заняттях; засвоєння всього матеріалу тем змістовного модуля; повні та обґрунтовані відповіді при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти чинного законодавства; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми; вміння мислити абстрактно та узагальнено; здатність публічно представити матеріал.</p>
6	<p>Систематичне відвідування практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин; відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважних причин; вирішення завдань до кожного практичного завдання; висока активність роботи на практичних заняттях; засвоєння всього матеріалу тем змістовного модуля; повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти чинного законодавства; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми; здатність публічно представити матеріал.</p>
5	<p>Наявність пропущених практичних занять; відпрацювання тем пропущених практичних занять; вирішення завдань до кожного практичного завдання; активна робота на практичних заняттях; засвоєння основних положень тем змістовного модуля; допущення декількох незначних помилок при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти чинного законодавства; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; здатність публічно представити матеріал.</p>

4	<p>Наявність пропущених практичних занять; відпрацювання тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); участь у роботі на практичних заняттях; засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді при розв'язанні завдань (казусів); складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання; певні складності при застосуванні актів чинного законодавства; здатність публічно представити матеріал.</p>
3	<p>Несистематичне відвідування практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин; наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); участь у роботі на практичних заняттях; засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді, допущення помилок при розв'язанні завдань (казусів); великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання; певні складності при застосуванні актів чинного законодавства; невпевнені навички публічного представлення матеріалу.</p>
2	<p>Епізодичне відвідування практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин; наявність невідпрацьованих тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з сторони викладача); наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при розв'язанні завдань (казусів); невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання; невпевнені навички застосування актів чинного законодавства; невпевнені навички публічного представлення матеріалу.</p>
1	<p>Систематичні пропуски практичних занять без поважних причин; наявність невідпрацьованих тем пропущених практичних занять; систематична відсутність рішень завдань (казусів); пасивність у роботі на практичних заняттях; відсутність знань за темами змістовного модуля; неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при розв'язанні завдань (казусів); нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання; не достатні навички застосування актів чинного законодавства;</p>

0	<p>Систематичні пропуски практичних занять без поважних причин; теми пропущених практичних занять не відпрацьовані; систематична відсутність рішень завдань (казусів); пасивність у роботі на практичних заняттях; відсутність знань за темами змістовного модуля; неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при розв'язанні завдань (казусів); нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання; відсутність навичок застосування актів чинного законодавства; невміння публічно представляти матеріал.</p>
---	---

Систематичність та активність роботи на лекціях оцінюється викладачем від 0 до 3 балів, виходячи з наступних критеріїв:

3 бали - у разі відвідування (відпрацювання пропущених) здобувачем вищої освіти усіх лекцій з навчальної дисципліни протягом семестру та роботи на них;

0 балів – у разі наявності пропущених (невідпрацьованих пропущених) лекцій з навчальної дисципліни протягом семестру або відсутність активності в освоєнні навчального матеріалу на них.

Оцінка визначається викладачем, який веде практичні заняття, на підставі даних журналу академічної групи та інформації, наданої лектором, на останньому практичному занятті відповідного семестру та включається до оцінки за ПК поточного семестру (навчального року).

Результати оцінювання роботи здобувача вищої освіти фіксуються у журналі обліку роботи викладача, відповідній відомості та оприлюднюються за допомогою електронної системи контролю навчання.

Здобувач вищої освіти, який був відсутній на лекції або практичному занятті, або отримав незадовільну оцінку, відпрацьовує пропущене заняття (незадовільну оцінку) викладачу, який веде відповідні заняття у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою.

Для відпрацювання занять здобувач вищої освіти зобов'язаний надати виконане завдання (вирішені задачі, конспект лекції) та індивідуально виконане завдання за темою заняття, яке відпрацьовується (анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, презентація доповіді за темою, реферат, есе тощо), та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

Критерії оцінювання знань і умінь студентів при виконанні індивідуальної роботи

Виконання індивідуальної роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів, з яких від 0 до 15 балів може бути оцінена індивідуальна робота наукового характеру (наукові статті, наукові доповіді, тези доповіді на конференції, есе тощо) та від 0 до 5 балів – індивідуальна робота теоретично-прикладного характеру (огляд судової практики, анотації спеціалізованої літератури, складання термінологічного словника, огляду нормативних джерел регулювання окремих правових інститутів).

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти із навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» виконується у формі:

1. наукової статті;
2. наукової доповіді;

3. тез наукової доповіді на конференції;
4. огляд судової практики;
5. есе за вузькоспеціальною проблематикою;
6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, у т.ч. іноземної;
7. термінологічного словника.

Враховуючи різноманіття форм індивідуальної роботи, і той факт, що остання оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (0 до 5) балів, пропонуються як критерії її оцінювання використовувати такі показники:

- складність форми обраної студентом індивідуальної роботи;
- ступінь самостійності виконання роботи;
- творчий характер роботи;
- внутрішня послідовність, логічність і завершеність роботи.

Форми індивідуальної роботи, зазначені в пунктах 1-4 характеризуються підвищеною складністю, тому оцінюються більш високою кількістю балів. Форми індивідуальної роботи, зазначені в пунктах 5-7, не відрізняються складністю, тому оцінюються меншою кількістю балів.

Розрахункова шкала для оцінювання індивідуальної роботи здобувача вищої освіти:

Кількість балів		Критерії оцінювання
робота наукового характеру	робота теоретично-прикладного характеру	
15	5	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю (п. 3.2.1.-3.2.4.); робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
10		Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю (п. 3.2.1.-3.2.4.); робота має самостійний характер; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
4	2	Робота має самостійний характер, але містить хибні та неаргументовані висновки або не враховані зміни поточного законодавства.
3		Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства.
2		Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, протиріччя з положеннями чинного законодавства; не відповідає вимогам до оформлення відповідного виду робіт.
1	0	Робота не має самостійного характеру; в роботі відсутні висновки; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення

		відповідного виду робіт.
0		Індивідуальна робота не виконана

Наукова стаття як форма індивідуальної роботи студента є одним із видів публікацій, в якій подаються проміжні або кінцеві результати наукового дослідження, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора.

Обсяг наукової статті зазвичай становить від 6 до 24 сторінок, тобто 0,35-1 друкований аркуш.

Виділяють такі основні етапи роботи над науковою статтею:

- обґрунтування теми, вибір об'єкта і визначення мети дослідження;
- підбір і аналіз наукової літератури з обраної теми;
- розробка гіпотези наукової роботи;
- складання плану та структури наукової статті, розробка програми та методики дослідження;
- проведення дослідження і узагальнення його результатів, висновки;
- оформлення наукової статті;
- публікація наукової роботи.

Стаття повинна мати наступну структуру:

- вступ (постановка наукової проблеми, актуальність, значення для розвитку галузі науки і практики сімейного права);
- основні дослідження і публікації з проблеми за останній час, на які спирається автор, проблеми невирішених питань, яким присвячена стаття;
- формулювання мети статті (постановка завдання) – висловлюється головна ідея наукового дослідження, яка суттєво-відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або поглиблює вже відомі підходи; звертається увага на введення до наукового обігу нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо вивчених.;
- виклад змісту власного дослідження – основна частина статті. В ній висвітлюються основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти під час дослідження, аналіз отриманих результатів, особистий внесок автора в реалізацію основних висновків тощо.
- висновок, в якому формулюється основний умовивід автора, зміст висновків і рекомендацій, їх значення для теорії і практики сімейного права, суспільна значущість та перспективи.

Наукова стаття має завершуватись конкретними висновками і рекомендаціями. До статті додається список використаних джерел.

Наукова доповідь як форма індивідуальної роботи студента - це публічно виголошене повідомлення, розгорнутий виклад певної наукової проблеми (теми, питання) сімейного права, одна із форм оприлюднення результатів наукової роботи.

Структура тексту наукової доповіді аналогічна плану наукової статті. Алгоритм тексту доповіді: Вступ – Основна частина – Підсумкова частина.

У вступі зазначається проблемна ситуація, яка зумовила потребу публічного виступу, обґрунтовується основна ідея автора, наводяться аргументи, факти, теоретичні викладки і на кінець висновки і рекомендації.

Є два методи написання доповіді:

1. Студент готує спочатку тези свого виступу і на основі їх пише доповідь на семінар чи конференцію, редагує і готує до опублікування у науковому збірнику, як доповідь чи статтю.

2. Студент пише доповідь, а потім у скороченому вигляді знайомить з нею аудиторію.

Обсяг доповіді повинен становити 8-12 сторінок друкованого тексту.

Тези наукової доповіді як форма індивідуальної роботи студента – це опубліковані на початку наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді студента. Обсяг тез - 2-3 сторінки друкованого тексту.

Алгоритм тези: теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспектива.

Послідовність викладу змісту може бути наступна: актуальність проблеми; стан розробки проблеми в науці і практиці; основна ідея, положення, висновки дослідження; основні результати та їх практичне значення. В тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал. Формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна теза має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

Аналіз судової практики – це форма індивідуальної роботи, під час проведення якої на підставі аналізу 10-15 рішень третейських судів або міжнародного комерційного арбітражу.

Есе - це короткий виклад змісту одного або декількох вузькоспеціальних питань навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ». Обсяг есе залежить від обраної теми, змісту питання, його наукової цінності або практичного значення.

В есе мають бути визначені: предмет дослідження і метод роботи; наведені основні результати; сформульовані власні висновки та пропозиції автора щодо практичного значення результатів дослідження.

Алгоритм структури есе: Вступ - Розділ I. Історія та теорія питання - Розділ II. Вирішення проблеми в сучасних умовах – Висновки – Література - Додатки (при потребі).

Обсяг розширеного есе – до 10 сторінок. Виклад матеріалу має бути коротким і стислим.

Анотація як форма індивідуальної роботи студента - це коротка узагальнена характеристика наукової статті, яка іноді включає і її оцінку. Це найбільш короткий виклад змісту первинного документа, що дає загальне уявлення про його темі.

Основне призначення анотацій - сформулювати деяке загальне уявлення про наукову роботу, саме тому в анотації не потрібно переказувати зміст першоджерела, достатньо лише перерахувати питання, які в ньому розглядаються.

Анотація зазвичай складається з простих речень. Обсяг анотації варіюється від кількох слів до 10-15 рядків тексту. В силу своєї граничної стислості анотація не допускає цитування, характеристика першоджерела дається своїми словами. Для зазначеної форми індивідуальної роботи рекомендується використати 3-4 наукових статті з однієї правової проблематики.

Термінологічний словник – один із різновидів лінгвістичного словника, у якому подано термінологію галузі АВС.

Термінологічний словник повинен містити в собі не менше 20 термінів, якщо він стосується окремого модуля дисципліни, а також не менше 50 термінів, якщо стосується всього курсу навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 26.08.2020).

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. ст.144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст.356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

4. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436. Дата оновлення:

13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

5. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 року Відомості Верховної Ради України. 1994. N 25, ст.198. Дата оновлення: 15.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

6. Закон України «Про третейські суди» від 11.05.2004 року Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. ст.412. Дата оновлення: 05.10.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

7. Проект закону «Про медіацію» № 3504 від 19.05.2020 (прийнятий у першому читанні). URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення: 26.08.2020).

7.2 Основна література

8. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

9. Комаров В. В. **Курс** цивільного процесу : підручник. Х. : Право, 2011. 1352 с.

10. **Тертишніков В. І.** Цивільний процес України: навч. практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35

11. Погрібний С. О., Гонгало Р. Ф., Волкова Н. В. **Цивільний** процес України : навч. посіб. Х. : Одісей, 2010. 184 с.

12. Мінченко Р. М., Андронов І. В. **Цивільний** процес України : підручник. Х. : Одісей, 2012. 496 с.

13. Любченко Я.П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 20 с.

14. **Бідний Є., Павленчик М.** Хто не домовляється – той платить, або іноземний досвід медіації. Юридична газета. 2016. № 46. С. 22-23.

15. **Василина Н.** Судове примирення сторін : новела цивільного процесуального законодавства України. Право України. 2017. № 8. с. 27-32.

16. **Горбань Н.С.** Про переваги медіації та мирової угоди у виконавчому провадженні. Держава і право. 2018. № 82. С. 121-133.

17. **Горецький О.В.** До питання про сутність процедур примирення в цивільному судочинстві. Держава і право, 2016. №74. С. 255-263.

18. **Горецький О.В.** Принципи здійснення процедури примирення у цивільному судочинстві. Часопис Київського університету права, 2017. № 3. С. 161 -165.
19. **Йосипенко С.** Принципи медіації у приватно-правових відносинах. Юридичний журнал. № 7-8. С. 70-75.
20. **Йосипенко С.Т.** Стадії медіації. Держава і право, 2017. № 76. С. 191-201.
21. **Запара С.І., Виглазова М.В., Коломісць І.С.** Становлення інституту медіації в Україні. Часопис Київського університету права. –2016. № 4. С. 146-149.
22. **Костюшко Х.** «За» і «проти» арбітражу та медіації. Юридична газета. 2015. № 46. С. 20-26.
23. **Мазаракі Н.А.** Медіація в Україні як соціальний та правовий інститут. Часопис Київського університету права. 2018. № 3. С. 169-173.
24. **Мазаракі Н.** Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 2. С. 171-174.
25. Білик Т., Гаврилюк Р., Городиський І. **Медіація у професійній діяльності юрист.** Одеса : Екологія, 2019. 456 с.
26. **Репіна Ю.** Медіація VS традиційні способи вирішення спорів. Юридична газета. 2017. № 28-29. С. 34-35.
27. **Спектор О. М.** Історичні корені виникнення та етапи становлення системи альтернативного вирішення спорів. Право і суспільство. 2010. № 4. С. 102–107.
28. **Сухонос В.** Історія виникнення третейських судів. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 2. С. 120–122.
29. **Ткачук О.С.** Судові та альтернативні способи вирішення приватних юридичних конфліктів: міжнародний досвід і українські перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 18. С. 22-25.
30. Шепель Т. П., Чагін С. М., Колотило М. М., Болтушкіна О. В., Мустафаєва М. Д., Харченко Н. М. **Третейські суди в Україні:** стан розвитку, статистика, практика та перспективи. Київ, 2018. 52 с.
31. **Трекке А.** Третейський арбітраж. Юридичний вісник України. № 48. 2013. С. 15-19.
32. **Фурса С.Я., Фурса Є.І.** Врегулювання спору за участі судді – новий зміст медіації. Часопис Київського університету права. 2017. № 2. С. 97 -101.

7.3. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 26.08.2020).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 26.08.2020).

Офіційне інтернет-представництво Президента України : <https://president.gov.ua/> (дата звернення: 26.08.2020).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 26.08.2020).

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 26.08.2020).

Урядовий портал : <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 26.08.2020).

Офіс реформ Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministriv-ukrainu> (дата звернення: 26.08.2020).

Міністерство розвитку громад та територій України : <http://www.minregion.gov.ua/> (дата звернення: 26.08.2020).

Конституційний Суд України : <http://www.ccu.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2020)/

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 26.08.2020).

7.4. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс із навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ»: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=338:alternatyvnyi-rozhliad-tsyvilnykh-sprav

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Проведення лекцій-презентацій передбачає необхідність обладнання аудиторії аудіо-візуальними засобами.

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM). Доступ можливий у читальному залі Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Полтава, Першотравневий проспект, 5, 1-й поверх).